

Datum:

2024-10-02

Vår referens:

Rasmus Fredriksson
Utredare
Rasmus.Fredriksson@malmo.se

Effekter av satsningen Malmö som Framtidens kuststad

Under genomförandet av Handlingsplan för arbetet 2019–2023 med att stärka Malmös roll som framtidens kuststad (kort Framtidens kuststad) samt det budgetuppdrag som föranledde handlingsplanen har ett stort antal aktiviteter genomförts. Denna sammanställning presenterar dels ett antal större förflyttningar gentemot kommunfullmäktiges mål som skett med anledning av handlingsplanens genomförande. Dels vilka lärdomar som kan dras av arbetssättet som tillämpades under handlingsplanens genomförande.

Förflyttningar gentemot kommunfullmäktigemål

Skydd av havsmiljön i Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030

Kommunfullmäktigemål (budget 2018 och 2019): Malmö stad ska skapa en hållbar stadsstruktur för en växande befolkning och fortsätta utvecklas som en attraktiv och tillgänglig stad. Malmö ska vara en hälsofrämjande och klimatsmart stad där det är enkelt att göra hållbara val.

Inriktning 2019: Under 2019 pågår arbetet med nästa miljöprogram, samt hur dess genomförande ska ledas, styras och samordnas. Den pågående integrationen av de globala hållbarhetsmålen från Agenda 2030 är en viktig aspekt.

Kommunfullmäktigemål (budget 2020 och 2021): Malmö ska vara en föregångare när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser.

Inriktning 2020: Malmö stads miljöprogram löper ut under 2020. Arbetet med att ta fram ett nytt program påbörjas, med avstamp i Agenda 2030 och lärdomarna från miljöprogrammet 2009–2020.

Genomfört inom Framtidens kuststad: Med stöd i handlingsplanens aktivitet om att bevaka att Agenda 2030 (Hav och marina resurser) infördes i Malmö stads styrdokument arbetades ett mål om Malmös havsmiljöer in i förslaget till nytt miljöprogram. Miljöprogram för Malmö stad 2021–2030 innehållande mål 11 (Fler skyddade havsområden i Malmö och hållbar förvaltning av vatten och hav) antogs av kommunfullmäktige i april 2021.

Fördjupat samarbete med World Maritime University (WMU)

Kommunfullmäktigemål (budget 2018 och 2019): Malmöborna ska kunna känna sig stolta över sin unga, globala och moderna stad där frågor om jämlikhet, jämställdhet, antidiskriminering, miljö och delaktighet står högt på dagordningen.

Inriktning 2018: Genom ett nära samarbete med World Maritime University i Malmö finns stora möjligheter att stärka Malmös miljöprofil och generera ny kunskap om hållbara hav till gagn för såväl staden som för övriga världen. Samarbetet stärks med World Maritime Universitys initiativ Ocean Institute.

Inriktning 2019: Arbetet med World Maritime University kring hållbara hav och med Malmös roll som framtidens kuststad, fortsätter.

Kommunfullmäktigemål (budget 2020–2023): Malmö stad ska verka för att staden stärker sin position som regional tillväxtmotor.

Inriktning 2022: Genom ett utökat samarbete med World Maritime University i Malmö kan både universitetet och Malmös profil kring de marina frågorna utvecklas.

Genomfört inom Framtidens kuststad:

I samband med invigningen av WMU:s globala havsinstitut i maj 2018 tecknades ett samarbetsavtal mellan Malmö stad och institutet. Avtalet tog fasta på tidigare samarbeten kring Ocean literacy (på svenska ungefär Havsmiljövetenskap) och stipulerade att staden och universitetet bland annat skulle samarbeta kring anordnandet av konferenser och liknande aktiviteter. Samarbetet har varit väldigt lyckat och under avtalets femåriga giltighetstid stod Malmö stad och WMU tillsammans värd för två Ocean literacy-konferenser (2018 och 2022) samt för ett forskningssymposium i WMU:s lokaler inom ramen för ICLEI:s världskongress 2021–2022. Samarbetsavtalet förnyades under 2023 i anslutning till WMU:s 40 årsjubileum och numera hålls regelbundna möten mellan staden och universitetet i en särskild kontaktgrupp.

Utökning av Marinpedagogiskt center med Naturum Öresund

Kommunfullmäktigemål (budget 2018 och 2019): I Malmö ska alla kunna utvecklas och stärkas med hjälp av ett meningsfullt fritids- och kulturliv.

Inriktning 2018: Teknikens och sjöfartens hus ska bli ett modernt science center och Marinpedagogiskt center vidareutvecklas till naturum.

Inriktning 2019: Nyöppnade Marinpedagogiskt center där Malmöbor och besökare kan lära sig mer om den kringliggande havsmiljön utökas med Naturum Öresund. Det är en marin stadspark kopplad till FN:s globala mål Agenda 2030 och ska bidra till ökad kunskap och förståelse om Öresunds flora och fauna.

Genomfört inom Framtidens kuststad: Malmö stads Marinpedagogiska center invigdes i oktober 2017, under samma konferens då även satsningen på Framtidens kuststad lanserades. Sedan invigningen har centret blivit en logisk samlingspunkt och något av en symbol för havsmiljöfrågorna i staden. Redan innan invigningen hade diskussioner förts kring en ansökan om att även peka ut centret som ett regelrätt Naturum inom Naturvårdsverkets nationella system. Det nybildade Naturum Öresund invigdes under april 2020.

Malmös första strategi för kustskydd

Kommunfullmäktigemål (budget 2020 till 2023): Malmö ska vara en föregångare när det gäller minskade utsläpp av växthusgaser.

Inriktning 2022: Klimatförändringarna gör att samhällen och städer världen över behöver förbereda sig för en framtid med högre vattennivåer och ökade skyfall. Som kuststad är Malmö särskilt utsatt. Malmö stads arbete med kustskydd och ökad resiliens ska stärkas och samordnas för att möta framtida utmaningar.

Inriktning 2023: Som kuststad är Malmö särskilt utsatt för höga vattennivåer. Malmö stad arbetar med att stärka stadens resiliens och kustskydd, men staten behöver stärka sitt engagemang och åtagande för att stötta kustnära kommuner som Malmö.

Genomfört inom Framtidens kuststad: Framtidens kuststad innehöll flera olika aktiviteter syftande till att stärka Malmö stads hantering av stigande havsnivåer. I en revidering av handlingsplanen 2020 infördes aktiviteten ”Ta fram en strategi för kustskydd” för att samla och ytterligare stärka det arbetet. Strategi för kustskydd antogs i kommunfullmäktige i november 2023 och utgör inriktningen för stadens arbete med kustskydd och planering för stigande havsnivåer.

Satsningar på den marina miljön

Kommunfullmäktigemål (budget 2018 och 2019): Malmö stad ska skapa en hållbar stadsstruktur för en växande befolkning och fortsätta utvecklas som en attraktiv och tillgänglig stad. Malmö ska vara en hälsofrämjande och klimatsmart stad där det är enkelt att göra hållbara val.

Inriktning 2018: Stadens position som kuststad ger goda möjligheter att skapa rena, attraktiva och tillgängliga vattenmiljöer i staden.

Kommunfullmäktigemål (budget 2020 till 2023): Malmö stad ska genom planeringen av staden verka för minskad segregation.

Inriktning 2020: Genom att arbeta aktivt och strategiskt med stadsplanering ska Malmö byggas helt. Ökad ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet är i fokus. För såväl den ekologiska hållbarheten som för Malmöbornas trivsel är det viktigt med gröna inslag i staden. Staden ska fortsätta att utveckla arbetet med att tillgodose grönytor, fler träd och mer biologisk mångfald.

Inriktning 2021: För såväl den ekologiska hållbarheten som för Malmöbornas trivsel är det viktigt med gröna inslag i staden. Malmö stad fortsätter att utveckla arbetet med att tillgodose grönytor, fler träd och mer biologisk mångfald.

Inriktning 2023: Naturen med den biologiska mångfalden i de blå och gröna miljöerna är central för människan och för ekosystemens överlevnad. Öresunds djur- och växtliv värnas genom medvetet arbete.

Genomfört inom Framtidens kuststad:

Uppgrundning av Södra varvsbassängen: I samband med att äldre industri- och hamnområden omvandlas till blandad stadsbebyggelse har frågan om de äldre hamnbassängerna behövt hanteras. Ett sätt att hantera historiska föroreningar i bottensedimenten och samtidigt förbättra förutsättningarna för biologiskt liv kan en lösning vara att fylla upp bassängerna med rena massor, så kallad uppgrundning. Metoden har testats på en av Malmös mest förorenade platser, Södra varvsbassängen mellan Universitetsholmen och Varvsstaden, där staden under 2022 och 2023 fyllde på med ren lermorän och ren sjösand och minskade djupet från 8–11 meter till ca 4 meter. Det minskade djupet innebär

att solljuset numera når ner till botten och att växtlighet såsom sjögräs och brunalger kan etablera sig där, på liknande sätt som det var innan hamnen och varvet byggdes.

Marina områden i Naturvårdsplan för Malmö 2023–2030: Handlingsplanens aktivitet om att peka ut Malmö mest värdefulla marina områden i Naturvårdsplanen resulterade i att sammanlagt sex havsområden fördes in i förslaget till ny naturvårdsplan. Områdena är kommunens två grundbankar Lillgrund och Sjollen, blåmusselbanken runt Limhamnsklacken och tre kustnära ålgräsområden. Förutom Lillgrund, som redan exploaterats med en vindkraftspark, har samtliga områden placerats i högsta värdeklassen N1, högsta naturvärde. Naturvårdsplan för Malmö 2023–2030 antogs av kommunfullmäktige i oktober 2023 och utgör inriktningen för stadens naturvårdsarbete och utgör ett underlag för den fysiska planeringen.

Utökning av Bunkeflo strandängars naturreservat för att skydda känsliga bottenområden: Med stöd i handlingsplanens aktiviteter om att utreda fler skyddade områden i Malmös havsområde samt i miljöprogrammets mål om fler skyddade havsområden i Malmö och naturvårdsplanens mål om att skydda livsmiljöer och värnande om särskilt bevarandevärda arter pågår ett arbete med att utvidga Bunkeflo strandängars naturreservat västerut. Utökandet av den skyddade ytan skulle innebära ett långsiktigt skydd av en större del av Malmös orörda ålgräsängar runtomkring och söder om Lernacken samt en del av blåmusselbanken runt Öresundsbron. Stadsbyggnadsnämnden gav stadsbyggnadskontoret i uppdrag att påbörja arbetet med att revidera nuvarande reservat i maj 2023.

Lärdomar från organisationen och samspelet mellan förvaltningarna

Tydligt ansvar för genomförandet

Varje aktivitet i handlingsplanen har haft en utpekad förvaltning som ansvarat för planering, genomförande och samordning av andra deltagande förvaltningar. Det har inte funnits någon central budget för handlingsplanens genomförande utan förvaltningarna och nämnderna har behövt hantera sina åtaganden enligt handlingsplanen inom den ordinarie budgetprocessen.

Som stöd för genomförandet har det funnits en samordningsgrupp och en styrgrupp där deltagande förvaltningar har kunnat diskutera och hantera olika frågeställningar och utmaningar men det har varit respektive förvaltnings eget ansvar att nå utsatt mål eller leverans.

Långsiktig gemensam prioritering

Eftersom handlingsplanens aktiviteter har haft relativt generösa tidsramar har styrgruppen, med stöd av samordningsgruppen, haft möjlighet att inom respektive års verksamhetsplanering synkronisera, förskjuta och flytta fram aktiviteter för att säkerställa att nödvändiga resurser fanns tillgängliga på de berörda förvaltningarna samtidigt. Denna möjlighet att kunna planera för genomförandet över en längre tidshorisont än enstaka kalenderår är en av anledningarna till den höga genomförandegraden bland handlingsplanens aktiviteter.

Tillit och förståelse

En framgångsfaktor i genomförandet av handlingsplanens aktiviteter har varit det engagemang som vuxit fram i den förvaltningsövergripande samordningsgruppen. Handlingsplanens bredd av aktiviteter innebar en blandning av professioner från flera olika förvaltningar som vanligtvis inte arbetar tillsammans. Detta ledde till flera intressanta möten och till inblickar i delar av stadens verksamheter som deltagarna annars inte hade fått. Under arbetet med handlingsplanen växte således även en viktig förståelse för de andra förvaltningarnas uppdrag, möjligheter och begränsningar, fram som starkt bidrog till handlingsplanens genomförande.